

Formální pravidla písemných prací

Ústav filmu a audiovizuální kultury FF MU

(verze 2019)

Všeobecné technické náležitosti školních prací:

- Všechny školní práce na našem Ústavu obsahují vlastní název a plné jméno autora. Absolventské a závěrečné seminární práce obsahují samostatnou titulní stranu.
- Povinný (minimální) rozsah udáváme v normostranách (NS), 1 NS = 1800 znaků včetně mezer.
- Povinný rozsah se váže pouze k samotnému pojednání včetně poznámek pod čarou; nepočítáme do něj soupisy zdrojů ani případnou dokumentační přílohu.
- Stránky číslováme na dolním okraji, a to až od úvodní kapitoly. U první číslované strany nicméně zohledňujeme i ty předchozí, takže se nezačíná od strany 1, ale třeba až od strany 5.
- Tělo práce zarovnááme do bloku (v MS Word Ctrl + J) s jednoduchým řádkováním. Jednopísmenné spojky a předložky na konci řádku odsazujeme na řádek nový pomocí tzv. tvrdé mezery za spojkou/předložkou (Ctrl + Shift + Space).
- Písmo používáme patkové; v hlavním textu o velikosti číslo 12 a v poznámkovém aparátu o velikosti číslo 10.
- Hlavní názvy (tj. názvy filmů, seriálů, knih, časopisů atp.) píšeme *kurzívou*, vedlejší názvy (tj. názvy dílčích částí vyššího celku, jako jsou články v časopise, kapitoly v knize, epizody v seriálu atp.) píšeme *obyčejně* a dáváme do dvojitéch uvozovek nahoře a dole („“).
- Audiovizuální dílo uvádíme primárně podle plného oficiálního českého názvu (u prací psaných ve slovenštině pak slovenského názvu; což platí i pro následující případy, v nichž se odkazuje ke slovenské alternativě); v případě zahraničního díla je určující distribuční název, a to v preferovaném pořadí: název v kinech, název při uvedení v televizi, název na domácích nosičích, název při uvedení na festivalu, název v textu důvěryhodného autora, např. v katalogu, referátu z festivalu, knihy apod. Pokud není možné dohledat název ani v jednom z uvedených zdrojů, doporučujeme se obrátit k zavedenému, všeobecně přijímanému mezinárodnímu názvu, existuje-li. Nenajdeme-li ani takový, zpravidla volíme pouze originální titul.
- Za prvním výskytem audiovizuálního díla v práci uvádíme do kulatých závorek rok výroby, nikoli tedy rok uvedení (primárním zdrojem je copyright v závěrečných titulcích, teprve pak přistupujeme k dalším spolehlivým zdrojům). Např. píšeme *Prstýnek* (1944), ačkoli byl uveden až v roce 1945. Pouze v případě takových děl, u nichž není možné rok výroby zjistit nebo jednoznačně určit, zapisujeme rok prvního uvedení. U televizních seriálových děl o více sezónách uvádíme rok začátku a konce výroby. Např. *Kriminálka Las Vegas* (2000–2015). Pokud seriálové dílo ještě ukončeno není, píšeme na místo druhého data za pomlčku otazník. Např. *Ulice* (2005–?).
- Názvy internetových stránek uvádíme ve formě oficiálního názvu v kurzívě, tedy nikoliv ve formě internetové adresy, jež slouží až jako zdroj uvedený v souladu s pravidly dále.

Např. *The Internet Movie Database*, *Zóna – Netuctové filmy (nejen) na DVD*, *Česko-Slovenská filmová databáze*.

- Názvy institucí uvádíme v plném oficiálním znění. Chceme-li dále v textu používat zkratku, zavedeme ji souběžně s prvním výskytem instituce v závorce. Např. Národní filmový archiv (NFA).
- Jména osob uvádíme při prvním výskytu v úplném znění, tj. včetně křestního jména.
- Jména osob a názvy děl v evropských jazycích nepíšících latinkou přepisujeme výhradně podle závazné české transkripce (tj. například Andrej Tarkovskij, Jurij Tyňanov a Sergej M. Ejzenštejn, nikoli Andrey Tarkovsky, Yuri Tynianov a Sergei M. Eisenstein). U asijských jazyků vyžadujeme zachování jednotného transkripčního systému napříč celou prací (tj. buď českou, nebo anglickou).
- Citace píšeme obyčejným písmem (tj. ne kurzívou). Označujeme je dvojitými uvozovkami nahoře a dole („XYZ“), citace v citacích pak tamtéž uvozovkami jednoduchými. Příklad: Filmový badatel A ve své knize píše: „Lze do jisté míry souhlasit s analytikem B, který o tomto filmu tvrdí, že ‚svým přístupem k výstavbě filmového prostoru reprezentuje spíše evropskou tradici němého filmu než tu americkou‘. Píši do jisté míry, protože jeho tvrzení nezohledňuje naopak zcela hollywoodsky pojatou úvodní montáž.“
- Pokud citaci krátíme, potom vynechanou část vyznačíme pomocí hranatých závorek s třemi tečkami [...]. Krátíme-li začátek věty, a tak potřebujeme napsat velké písmeno na místě, kde bylo původně malé, napíšeme je v hranatých závorkách jako velké. A naopak, pokud z úplné citované věty s velkým písmenem na začátku potřebujeme udělat součást své věty, píšeme původně velké písmeno v hranatých závorkách jako malé. Hranaté závorky vytvoříme v MS Word klávesovými zkratkami Ctrl + Alt + F / Ctrl + Alt + G. Příklad: André Bazin o Williamu Wylerovi píše, že „[n]ikoliv estetickou, nýbrž řemeslnou průpravou ve filmovém oboru se stal vyspělým umělcem [...]“. Wellesovo používání hloubky pole je podle Bazina primárně esteticky motivované, zatímco u Wylera pro ni nachází klasičtější odůvodnění: „[Z]ůstává podřízena dramatickým požadavkům režie a zejména jasnosti vyprávění.“
- Citace uvádíme či uzavíráme referencí k jejich původci, čímž se stávají jasnou součástí výkladu. Příklad: Janet Staigerová přichází s tezí, že „každé historické období [...] je spojeno s několika mody filmového oslovení, několika mody předvádění a několika mody recepce.“
- Případné gramatické chyby či překlepy v citacích neopravujeme a chceme-li na chybu upozornit, píšeme za ní v hranatých závorkách v kurzívě latinské *sic*. Příklad: „Roku 1993 měl premiéru film režiséra Stephena [*sic*] Spielberga *Jurský park*.“
- Delší citace od pěti řádků výše zpravidla odsazujeme jako tzv. citační odstavec psaný menším písmem než hlavní text, nicméně stále v uvozovkách.
- Citace ze zdroje v jakémkoli jiném jazyce než v jazyce práce vždy překládáme, nicméně do poznámky pod čarou je potřeba bezprostředně za bibliografický zápis uvést jméno překládající osoby. Je-li jí sám autor práce, postačí iniciály. Příklad: Přel. TB.
- Citace používáme účelně pro účely argumentace vlastního výkladu, nikoli náhradou za ni, přičemž je vždy třeba uvést zdroj. Stejně tak pracujeme i s parafrázemi, které sice neuvádíme v uvozovkách, ale i v jejich případě považujeme za žádoucí užívat jich

striktně pro potřeby svého výkladu a samozřejmě vždy uvést zdroj. Totéž se ostatně týká zcela jakéhokoli tvrzení, které jsme převzali od někoho jiného: textu, dokumentu, přednášky či soukromé korespondence. Pokud se něco píše v učebnici či zazní na přednášce, nejde o veřejné vlastnictví, a tak považujeme za naprosto nezbytné uvést příslušný zdroj. (Příklad: Vycházím z analýzy stylu filmu *Utrpení Panny orleánské*, jak ji prezentoval Casper Tybjerg v rámci svého přednáškového cyklu *Danish Silent Cinema and the Historiography of Film Style*, a sice 20. listopadu 2014 v Brně na Ústavu filmu a audiovizuální kultury FF MU.)

- V případě přednášky prezentující originální výzkum je nezbytné si dohledat, zda přednášející látku někde nepublikoval, a následně pokud možno následně vycházet z původního zdroje, je-li dostupný. Zdrojování pod čarou se nicméně týká i mnohých pojmů, konceptů a tvrzení, které se u nás vyučují v přehledových kurzech, a mohou proto působit jako všeobecně známé, leč vycházejí z původního výzkumu přednášející/ho. Je tedy třeba je rovněž citovat, respektive citovat jejich původní publikovaný zdroj. To se naopak netýká znalostí, které jsou opravdu všeobecně známé, jako třeba datum bitvy na Bílé hoře, první český prezident či hlavní město Velké Británie.
- Citace, parafráze i odkazy k dalším zdrojům – uvozené formulemi jako **k tomu též, viz** či **srov.** – musejí obsahovat přesnou a úplnou bibliografickou citaci.
- Jakékoli zdroje a prameny (viz dále) uvádíme v poznámce pod čarou, již v MS Word vytvoříme klávesovou zkratkou Shift + Alt + B. **Číselný odkaz na poznámku pod čarou vkládáme až po interpunkci (např. za čárku, tečku či uvozovky) bez mezery, která naopak následuje.** Příklad: Když Andrej Tarkovskij ve svých „Přednáškách o filmové režii“ tvrdí, že „[c]esta od zrození záměru k ukončení filmu v míchačkách se [...] zdá mnohem složitější než u ostatních druhů umění“,¹ nemá tím na mysli jen dlouhou dobu vzniku, ale především množství lidí, které tento proces ovlivňuje.²
- Obrázky citujeme standardně jako archivní či nearchivní zdroj. Zvláštní kategorii tvoří citovaná okénka z audiovizuálních děl. Není třeba identifikovat každé zvlášť, ale u každého jednoho musí ze souvislostí jednoznačně vyplývat, z jakého audiovizuálního díla pocházejí a jak slouží argumentaci práce. Každé citované okénko je třeba pomocí číselného odkazu spojit s místem v textu, kde se s nimi pracuje. Příklad: Jakmile to hrdinka vysloví, z distancovaného velkého celku (obr. 26) se po ose nastříhne na její detail (obr. 27). [Jelikož čtenář tatáž čísla najde i pod příslušnými okénky, je výklad přehledný a okénka z analyzovaného díla jasně identifikovatelná.]
- Pokud pracujeme s přílohami, které nepředstavují součást hlavního textu (např. fotografie, grafy, tabulky), vytváříme ještě zvláštní sekci dokumentační přílohy, s níž je třeba pracovat tak, aby bylo možno ke každé příloze přehledně odkazovat z hlavního textu (z poznámky pod čarou).

Specifické technické náležitosti absolventských prací:

- Povinný (minimální) rozsah absolventských prací je u nás následovný:
 - o Bakalářská diplomová práce: 40 normostran (72 000 znaků včetně mezer)
 - o Bakalářská oborová práce: 23 normostran (40 000 znaků včetně mezer)
 - o Magisterská diplomová práce: 80 normostran (144 000 znaků včetně mezer)

- Magisterská oborová práce: 45 normostran (80 000 znaků včetně mezer)
- Disertační práce: 120 normostran (216 000 znaků včetně mezer)
- Pod minimální rozsah spadá samotný text výkladu od úvodu do závěru. Nezahrnuje soupis zdrojů, anglické resumé ani přílohy.
- Diplomová práce se u nás povinně odevzdává ve dvou výtiscích v pevné vazbě. Preferujeme jednostranný tisk.
- Oborová práce se u nás povinně odevzdává jen v jednom výtisku v kroužkové nebo pevné vazbě. Preferujeme jednostranný tisk.
- U absolventských prací vyžadujeme následující uspořádání:
 - Titulní strana.
 - Prohlášení o původnosti: „Prohlašuji, že jsem pracoval/a samostatně a použil/a jen uvedených zdrojů.“ K tomu připojit datum a podpis. (Dáváme na samostatný list na spodní část stránky.)
 - Poděkování vedoucí/mu práce a konzultantům. (Dáváme na samostatný list na spodní část stránky.)
 - Obsah: Jde o strukturovaný soupis názvů kapitol, podkapitol a jejich stránkových údajů (v MS Word se generuje pomocí funkce “osnova”).
 - Úvod: Úvodní kapitola či kapitoly, představující vstup do zkoumané problematiky, cílů práce, badatelských nástrojů a pozadí výkladu.
 - Vlastní pojednání: Je tematicky členěno do číslovaných kapitol, případně podkapitol.
 - Závěr: Rekapitulují se dílčí závěry a navrhnou možnosti jejich zobecnění.
 - Anglické resumé: Jeho rozsah je určen nároky práce, ale nemělo by být kratší než 2 normostrany.
 - Primární a sekundární zdroje: Prameny (tj. strukturovaný soupis písemných a tištěných primárních zdrojů, další rozlišení viz níže); Bibliografie (tj. strukturovaný soupis písemných a tištěných sekundárních zdrojů, další rozlišení viz níže); Audiovizuální díla (tj. strukturovaný soupis analyzovaných a citovaných audiovizuálních děl); podle potřeby doplňujeme rovněž seznam používaných zkratk. V rámci těchto celků řadíme zdroje podle abecedy.

Práce s nearchivními zdroji:

- Odkazování formou bibliografického zápisu na použité zdroje tvoří nezbytnou součást každého odborného textu.
- U každé citace, parafráze či odkazu vyžadujeme v bibliografickém zápisu přesné uvedení strany, na níž se příslušná pasáž nacházela.
- Bibliografický zápis zdroje uvádíme zásadně v úplném znění, nejde-li o opakování zdroje v téže či bezprostředně následující poznámce pod čarou. Pak připouštíme zkrácený odkaz s uvedením strany: Tamtéž, s. 42.

- Údaje pro bibliografický zápis přebíráme striktně z citovaného či parafrázovaného zdroje, tedy z dokumentu, s nímž jsme pracovali.
- Pořadí a forma údajů jsou přesně stanoveny normou; pokud některý z údajů v samotném zdroji chybí, doplňujeme je z jiného zdroje (např. bibliografických databází Národní knihovny) či jej odhadujeme z obecnějších souvislostí (např. ze znalosti sídla nakladatelství), používáme hranaté závorky; není-li chybějící údaj dohledatelný, používáme jako poslední možnosti prázdné hranaté závorky.
- Údaje nepočesťujeme a zapisujeme je v jazyce odkazovaného dokumentu. Např. nepřepisujeme místo vydání z London na Londýn či nepřechylujeme ženská příjmení, pokud je zapisujeme ze zdroje v cizím jazyce, a naopak ponecháváme v přechýlené podobě, jde-li o český nebo slovenský zdroj. Výjimku tvoří prvky v jiném než latinském písmu, které v souladu s pravidly transliterujeme či transkribujeme.
- Pro všechny typy zdrojování užíváme poznámky pod čarou (viz výše).
- Modelové příklady bibliografických citací knih a seriálů (noviny, časopisy...), přičemž uvádíme nejčastější výskyty, pro specifičtější příklady či normy citování viz interpretace ČSN ISO 690: 2011 (vynecháváme některé položky, např. vydání nebo ISBN):
 - **Monografie:**
 - PŘÍJMENÍ, Jméno. *Hlavní název: Podnázev*. Místo publikování: Nakladatel, Rok vydání [v případě citace, parafráze a v případě potřeby i odkazu stránková identifikace].
 - SKOPAL, Pavel. *Filmová kultura severního trojúhelníku: Filmy, kina a diváci českých zemí, NDR a Polska 1945–1970*. Brno: Host, 2014.
 - BORDWELL, David, Janet STAIGER a Kristin THOMPSON. *The Classical Hollywood Cinema: Film Style & Mode of Production to 1960*. Routledge: London, 1985.
 - Školní práce:
 - PŘÍJMENÍ, Jméno. *Název: Podnázev*. Místo publikování, Rok odevzdání. Charakteristika školní práce. Název instituce, kde byla práce napsána. Vedoucí práce Jméno Příjmení.
 - BLAŽEJOVSKÝ, Jaromír. *Vývoj a proměny českého filmového scénáře 1930–1945*. Brno, 1981. Diplomová práce. Filozofická fakulta Univerzity J. E. Purkyně v Brně. Vedoucí práce Milan Suchomel.
 - THOMPSON, Kristin Marie. *Form and Material in Ivan the Terrible*. Madison, 1977. Disertační práce. Communication Arts at the University of Wisconsin–Madison. Vedoucí práce Russell Merritt.
 - **Sborník, kolektivní monografie či antologie:**
 - PŘÍJMENÍ, Jméno tvůrce příspěvku. Název příspěvku: Podnázev příspěvku. In: Jméno Příjmení tvůrce mateřského dokumentu [je-li editor, následuje za jménem zkratka (ed.), v případě více editorů (eds.); je-li totožný s autorem příspěvku, uvádí se Týž]. *Název mateřského dokumentu*. Místo publikování: Nakladatel, Datum publikování, Rozsah stran příspěvku [oddělený dlouhou pomlčkou, nikoli spojovníkem; v případě citace, parafráze a v případě potřeby i odkazu stránková identifikace].

- LOVEJOY, Alice. Československý armádní film a plánované hospodářství. In: Pavel Skopal (ed.). *Naplánovaná kinematografie*. Praha: Academia, 2012, s. 232–251.
- BORDWELL, David. Mizoguchi and the Evolution of Film Language. In: Stephen Heath a Patricia Mellencamp (eds.). *Cinema and Language*. Los Angeles: The American Film Institute, 1983, s. 107–117.
- MUKAŘOVSKÝ, Jan. Estetická funkce, norma a hodnota jako sociální fakty. In: Týž. *Studie z estetiky*. Praha. Odeon, 1966, s. 17–54.

○ Příspěvek v periodiku (seriálové publikaci):

- PŘÍJMENÍ, Jméno autora příspěvku. Název příspěvku: Podnázev příspěvku. *Název periodika*. Datum publikování, Ročník, Číslo, Rozsah stran příspěvku [oddělený dlouhou pomlčkou, nikoli spojovníkem; v případě citace, parafráze a v případě potřeby i odkazu stránková identifikace].
 - GMITERKOVÁ, Šárka. Filmová ctnost je blond: Jiřina Štěpničková (1930–1945). *Illuminace*. 2012, roč. 24, č. 1, s. 45–68.
 - BLAŽEJOVSKÝ, Jaromír. Přes hranice času i žánru. *Rovnost*. 11. srpna 1977, roč. 92, č. 188, s. 5.

○ Elektronická verze tištěného zdroje:

- Citace je identická jako u tištěného zdroje (ať už jde o monografii, školní práci, příspěvek ve sborníku nebo příspěvek v periodiku), nicméně přidává se několik údajů navíc za tečku: V hranatých závorkách druh nosiče – např. [Online databáze] či [DVD], Datum online publikování [je-li známo, za zkratkou Pub.].
 - BURNETT, Colin. *The Invention of Robert Bresson: The Auteur and His Market*. Bloomington: Indiana University Press, 2017. [Online databáze EBSCO], Pub. 2017.
 - DVOŘÁČKOVÁ, Markéta. Město a film - prostor města jako rozdělený, přidělený a vlastněný. Brno, 2001. Diplomová práce. Filozofická fakulta Masarykovy univerzity. Vedoucí práce Jaromír Blažejovský. [Online archiv závěrečných prací MU], Pub. 2008.
 - RÁDL, Otto. Pro mluvený film. *Studio: Měsíční revue pro filmové umění*. 3. 4. 1930, Roč. 2, č. 3, s. 65–68. [Online databáze Kramerius NFA].

○ Webové stránky:

- PŘÍJMENÍ, Jméno autora příspěvku [je-li znám]. Název příspěvku: Podnázev příspěvku [jde-li o příspěvek]. *Název webové stránky*. Datum publikování [je-li známo, za zkratkou Pub.], Datum aktualizace [je-li známo, za zkratkou Akt.] [Vid. DD. MM. RRRR]. Dostupné z: úplný odkaz na webovou stránku [je-li dostupný odkaz na číslo DOI, preferujeme ten]
 - KOKEŠ, Radomír D. *Počítadlo filmových záběrů / Film-Shot-Counter*. Akt. 11. 8. 2019 [Cit. 28. 8. 2019]. Dostupné z: www.douglaskokes.cz/pdz/

- BORDWELL, David. Nolan vs. Nolan. *Observations on Film Art*. Pub. 19. 8. 2012, Akt. 27. 8. 2012 [Vid. 28. 8. 2019]. Dostupné z: <http://www.davidbordwell.net/blog/2012/08/19/nolan-vs-nolan/>
- HEFTBERGER, Adelheid. *Stekliannyi Glaz (The Glass Eye) and Karmen – The Actress*, Editor and Director Lilia Brik. *Apparatus: Film, Media and Digital Cultures in Central and Eastern Europe*. Pub. 2018 (č. 6) [Vid. 28. 8. 2019]. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.17892/app.2018.0006.121>
- *Metodika tvorby bibliografických citací*. [Vid. 28. 8. 2019] Dostupné z: https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/prif/ps11/metodika/web/ebook_citace_2011.html#

Práce s archivními zdroji:

- Odkaz na archivní zdroje vpisujeme stejně jako odkaz nearchivní zdroje do poznámky pod čarou.
- Struktura odkazu na archivní zdroj ze zpracovaného fondu:
 - Oficiální jméno archivu, a to při prvním výskytu celým názvem, dále v zavedené zkratce [viz níže], za zkratkou „f.“ Název fondu [dle oficiálního označení – u zpracovaných fondů bývá uvedeno v inventáři], číslo kartonu za zkratkou „k.“, příp. ještě upřesňující informaci o jeho části, např. složce, inventární číslo „inv. č.“ nebo jednacím číslo „čj.“ nebo „č.“ [dle značení v daném archivu], Název či popis dokumentu, místo, datace, u korespondence kdo komu, u rozhovoru kdo s kým.
 - V případě, že se odkazuje na dokument z nezpracovaného archivního fondu, uvádí se dle možností co nejúplnější údaje (dle výše uvedeného vzoru). Údaj, že jde o nezpracovaný fond, se (obvykle) uvádí jako systémový údaj v bibliografickém soupisu (nikoli v každém odkazu v textu, viz dále).
 - Praxe v jednotlivých archivech se liší, proto platí klíčová zásada: používáme vždy přesně takového značení a v takovém pořadí, jak je vedeno v daném archivu. Například může jedno jednacím číslo obsahovat více kartonů, a tudíž se píše nejprve inv.č. / čj. a až poté k., nebo za názvem/číslem fondu následuje signatura „sign.“ apod.
 - Povinnými údaji jsou archiv a fond; další údaje se mohou vyskytovat ve více alternativách (k., čj., sign.), nebo mohou na straně archivu chybět.
 - Některé zavedené zkratky archivů jsou: NFA = Národní filmový archiv, NA = Národní archiv (dříve SÚA = Státní ústřední archiv), SOA = Státní oblastní archiv, SOkA = Státní okresní archiv, MZA = Moravský zemský archiv (Brno), AMB = Archiv města Brna, AMV = Archiv ministerstva vnitra, AMZV = Archiv ministerstva zahraničních věcí, APF ČT = Archiv programových fondů České televize, aj.
 - Následují příklady:
 - NFA, f. Slaviafilm a.s., k. 1., sign. I/c - Protokoly valných hromad, inv. č. 11, Protokol z IX. valné hromady, 17. 12. 1931.

- SOkA, f. Městský národní výbor Prostějov [nezpracováno], Kino Palace, inv. č. 2062, k. 3167/217.
- AMZV, III. sekce 1918–1939, k. 400, složka Osvěta, čj. 13.602/1934, Dopis ministerstva obchodu prezidiu ministerstva vnitra, Praha, 27. 1. 1934.

Rozlišení primárních a sekundárních zdrojů v jejich závěrečném soupisu:

- V závěrečném soupisu zdrojů rozlišujeme mezi **zdroji primárními** (předmět výzkumu) a **zdroji sekundárními** (odborná literatura využitá k výzkumu).
- Primární zdroje rozlišujeme na **archivní, publikované a audiovizuální**. Primární zdroje budeme pro zjednodušení označovat a v soupisu zdrojů i řadit jako **Prameny**.
 - **Archivními prameny** míníme dokumenty z veřejných archivů, případně další nepublikované či veřejně nepřístupné zdroje (audiovizuálně, zvukově či písemně zaznamenaný osobní rozhovor, korespondence, materiály ze soukromé sbírky, apod.). Podle potřeby se člení do dílčích kategorií: archivy a archivní fondy a sbírky (míněny veřejné oficiální archivy), soukromé sbírky, orální prameny, atd.
 - **Publikovanými prameny** rozumíme prameny zveřejněné v kritických edicích v odborných časopisech, knihách či v absolventských pracích, umělecké texty, zákony, statistiky, technické příručky, dobový periodický tisk a za určitých okolností i jednotlivé články v novinách a odborných časopisech (používáme-li je jako součást zkoumaného vzorku, a nikoli jako sekundární zdroje k výzkumu) nebo knihy, a dále zdroje obecně informativní – bibliografické či filmografické databáze. Podle potřeby se člení do dílčích kategorií: edice, periodika, databáze ad. Publikované prameny a online zdroje zapisujeme podle pravidel výše.
 - **Audiovizuálními prameny** jsou chápána audiovizuální díla, která posloužila jako předmět výzkumu či byla v této souvislosti zmíněna. Jde tedy o veškerá analyzovaná či citovaná díla v práci, která jen zřídka plní funkci sekundárních zdrojů (např. dokumenty o dějinách kinematografie). Představují nicméně v našem oboru natolik specifickou kategorii, že je řadíme samostatně až za bibliografii (viz níže) jakožto **Audiovizuální díla** (viz níže).
 - Zápis archivních pramenů z veřejných archivů v závěrečném soupisu obsahuje: oficiální plný název archivu a za ním po čarce následuje oficiální plný název fondu, případně i jeho části (nikoli již jednotlivé dokumenty z těchto fondů, které mají být uvedeny v poznámkách pod čarou v textu). Pokud používáme audiovizuální dokumenty z veřejného archivu, platí zde stejná pravidla jako pro písemné archivní dokumenty.
 - Zápis orálních pramenů v závěrečném soupisu primárních zdrojů uvádíme v samostatné kategorii. Nutno vždy uvést, jak je daný rozhovor zachycen a uchován (například zvukový záznam či audiovizuální záznam) a kde je daný pramen uložen.
 - V případě nezpracovaných fondů tento údaj uvádíme do hranaté závorky za provizorní nebo popisný název fondu ve formě: [nezpracováno].
 - Uvádíme-li více fondů z jednoho archivu, název archivu napíšeme jednou jako nadpis a dále již jen vypisujeme jednotlivé fondy, jež podřadíme abecedně.

- Konkrétní příklady zápisů z archivních fondů:
 - Moravský zemský archiv (MZA), Brno (pracoviště Zlín), fond Baťa, a. s. Zlín, Osobní oddělení, II/6 – Publikace, tiskoviny.
 - Národní filmový archiv (NFA), Praha
 - f. Prag-Film A. G. (A-B, akciové filmové továrny, a. s.), k. 16, sign. III/e - Filmový ateliér Barrandov (1931-červenec 1939).
 - f. Český dokumentární film I, 1898–1991.
 - Příklad NFA ukazuje, jak postupovat v případě, že z jednoho archivu uvádíme více fondů – název archivu netřeba opakovat u každé položky zvlášť, stačí jej uvést v záhlaví jednou.
- Konkrétní příklad zápisu z mimoarchivních fondů (včetně soukromých):
 - Osobní fond Vojtěcha Jasného, uloženo na Ústavu filmu a audiovizuální kultury, Masarykova univerzita – Filozofická fakulta, Brno.
- Konkrétní příklad zápisu orálních pramenů (osobního rozhovoru):
 - HACKENSCHMIED, Alexander: 21. září 2000 (New York), rozhovor vedl Jiří Voráč (zvukový záznam je uložen ve sbírce Filmový exil na Ústavu filmu a audiovizuální kultury, Masarykova univerzita – Filozofická fakulta, Brno) [nezpracováno].
- Konkrétní příklad zápisu právního nařízení:
 - Vyhláška ministra průmyslu, obchodu a živností ze dne 9. listopadu 1931, č.j. 129/606/31, o přeřazení dovozu osvětlených kinematografických hraných zvukových filmů sazeb. čís. ex 361c) do povolovacího řízení. In: *Věstník ministerstva průmyslu, obchodu a živností*, 1931, č. 12, s. 22.
- Konkrétní příklady zápisu rešeršovaných periodik:
 - *Filmový kurýr*, 1929–1935
 - *Film a doba*, 1960–1969
- Sekundárními zdroji je zpravidla míněna odborná literatura (včetně elektronických zdrojů), a tak hovoříme o sekci **Bibliografie**, již dále dělíme a v bibliografii i rozlišujeme na:
 - **Citovanou literaturu**, na kterou je v práci výslovně odkazováno, tj. je využita k citaci, parafrázi či uvedena jako další zdroj informací ke zkoumanému problému.
 - **Konzultovanou literaturu**, která byla autorem práce prostudovaná a při vlastním výzkumu využita, ačkoli nakonec není v práci výslovně citována či parafrázována.

Zápis analyzovaných či citovaných audiovizuálních děl v závěrečném soupisu zdrojů:

- Abecedně řazený seznam musí obsahovat všechny tituly (včetně dokumentů typu *making-of*, propagačního videa, videoklipu ap.), které jsou v textu analyzovány či citovány.
- Seznam audiovizuálních děl dělíme na dvě části.
 - o **Analyzovaná audiovizuální díla:** dílo či díla, která se staly předmětem soustředěnější analýzy, se uvádějí s podrobnými filmografickými údaji.
 - o **Citovaná audiovizuální díla:** všechny ostatní v textu zmiňované tituly se uvádějí ve formátu jen se základními údaji.
- Díla řadíme pod tím titulem, který je používán v textu. Obvykle tedy pod českým (či slovenským) distribučním (nebo zavedeným) názvem, nebo pod názvem originálním.
- Jak již bylo řečeno, distribuční název cizojazyčného díla zjišťujeme v tomto pořadí: 1) název z tuzemské kinodistribuce; 2) televizní název; 3) název z videodistribuce; 4) festivalový název. Pomocně nám může sloužit i název zavedený v textu důvěryhodného autora, v katalogu, referátu z festivalu, knihy apod. Pokud není možné dohledat název ani v jednom z uvedených zdrojů, doporučujeme se obrátit k zavedenému, všeobecně přijímanému mezinárodnímu názvu, existuje-li. Nenajdeme-li ani takový, zpravidla volíme pouze originální titul.
- Jména osob a názvy institucí apod. vypisujeme v úplném znění; názvy států vypisujeme v českém (v případě prací ve slovenštině slovenském) zkráceném znění (Velká Británie, Maďarsko, Tchaj-wan) zkratky používáme jen ve zcela jasně zavedených případech (ČR, USA apod.).
- Jako rok v případě audiovizuálních děl uvádíme rok ukončení výroby (primárně na základě copyrightu, viz výše). Pouze v případě děl, u nichž není možné rok výroby zjistit nebo jednoznačně určit, uvádíme rok prvního uvedení. U seriálových děl o více sezónách uvádíme rok začátku a konce výroby. Pokud seriálové dílo ještě ukončeno není, píšeme na místo druhého data za pomlčku otazník.
- Jako formát uvádíme v případě analyzovaného díla základní technický popis obrazu a/nebo zvuku. V případě archivních filmů se popis týká konkrétní použité kopie (viz např. katalog *Český hraný film*).
- Délku filmu uvádíme striktně na základě verze, s níž jsme pracovali. Údaje o počtu minut tedy nepřebíráme z jiných zdrojů, jako jsou např. internetové databáze.
- Audiovizuální analyzovaná či citovaná díla, v nichž se neuvádějí obvyklé filmografické údaje (například jméno režiséra v případě reklam, videoklipů, televizního zpravodajství či televizních seriálů), podle možností zapisujeme tak, aby struktura hesla odpovídala co nejvíce standardní podobě.
- Formát zápisu analyzovaného díla (na příkladu díla filmového)
 - o **Český distribuční název tučnou kurzívou** (*původní název kurzívou, Země, rok výroby*)
 Je-li dílo známo pod více zavedenými názvy, uvedou se další názvy za zkratkou „Aka“ na zvláštní řádek.
Režie: Jméno Příjmení. **Námět:** Jméno Příjmení. **Scénář:** Jméno Příjmení.
Kamera: Jméno Příjmení. **Hudba:** Jméno Příjmení. **Střih:** Jméno Příjmení. **Hrají:**

Jméno Příjmení herce či herečky (Jméno Příjmení postavy), Jméno Příjmení herce či herečky (Jméno Příjmení postavy) [Modelově uvedeny pouze dvě role, v zápisu bude jejich výčet přiměřený potřebám konkrétního díla. Pořadí je třeba odvozovat od důležitosti postav ve filmu, tedy nekopírovat mechanicky jména z internetových databází.] **Výroba:** Název produkční společnosti či názvy produkčních společností oddělených čárkou. **Formát:** formát, na němž byl film natočen [např. 16mm, 35mm, 70mm, digitální formát, případně více formátů oddělených čárkou]: kopie, s níž badatel pracoval [např. DVD – nutno rozlišit PAL/NTSC, Blu-ray, VHS, VOD, záznam z TV vysílání], bar. / čb. [barevný / černobílý obraz], poměr stran obrazu [výška: šířka], formát zvukového záznamu, jazyková verze [v níž byl film natočen] nebo jazyk mezititulků [v kopii, s níž badatel pracoval], stopáž v minutách [v kopii, s níž badatel pracoval; v případě němého filmu doplnit do závorky navíc známou metráž kopie, případně i rychlost projekce]. **Premiéra:** datum – místo [bylo-li dílo nejdříve uvedeno na festivalu, uvádíme nejdříve datum a místo tohoto uvedení a až následně za čárku datum a místo distribučního uvedení].

- Následují konkrétní příklady zápisu analyzovaného filmového díla:

- **Rudé písmeno** (*The Scarlett Letter*, USA, 1926)

Režie: Victor Sjöström (jako Victor Seastrom). **Námět:** Nathaniel Hawthorne (román *Šarlatové písmeno*). **Scénář:** Frances Marionová. **Kamera:** Hendrik Sartov. **Střih:** Hugh Wynn. **Hrají:** Lillian Gishová (Hester Prynneová), Lars Hanson (reverend Arthur Dimmesdale), Henry B. Walthall (Roger Prynne), Karl Dane (Giles), William H. Tooker (guvernér). **Výroba:** Metro-Goldwyn-Mayer Pictures. **Formát:** 35 mm: PAL DVD, čb., 1: 1,37, němý, anglické mezititulky, 98 minut (2352 metrů při rychlosti projekce 21 okének za sekundu). **Premiéra:** 9. srpna 1926 – New York.

- **Bournův mýtus** (*The Bourne Supremacy*, USA, 2004)

Režie: Paul Greengrass. **Námět:** Robert Ludlum (román *Bournův mýtus*). **Scénář:** Tony Gilroy. **Kamera:** Oliver Wood. **Střih:** Richard Pearson, Christopher Rouse. **Hrají:** Matt Damon (Jason Bourne), Franka Potenteová (Marie Kreutzová), Joan Allenová (Pamela Landyová), Brian Cox (Ward Abbott), Julie Stilesová (Nicolette "Nicky" Parsonsová), Karel Roden (Jurij Gretkov), Karl Urban (Kirill), Gabriel Mann (Danny Zorn). **Výroba:** Universal Pictures. **Formát:** 35mm: Blu-ray, bar., 1: 2,39, anglicky, rusky, německy, 108 minut (při rychlosti projekce 24 okének za sekundu, bez závěrečných titulků 101 minut). **Premiéra:** 15. července 2004 – Los Angeles.

- Následují konkrétní případy **citovaných filmových děl:**

- *Občan Kane* (Citizen Kane; Orson Welles, USA, 1941)
- *Pro hrst dolarů* (Per un pugno di dollari; Sergio Leone, Itálie, 1964)
- *Všichni dobří rodáci* (Vojtěch Jasný, Československo, 1968)

- Následují konkrétní případy **citovaných televizních seriálových děl:**

- *Dobrodružství kriminalistiky* (Československo / Západní Německo / Francie, 1989–1993)

- *Kriminálka Las Vegas* (CSI: Crime Scene Investigation; USA, 2000–2015)
- *Ulice* (Česká republika, 2005–?)
- Následují konkrétní případy **citovaných videoklipů**:
 - Jiří Suchý: *Včera neděle byla* (Ján Kadar, Československo, 1960)
 - Omega: *Gyöngyhajú lány* (Maďarsko, 1969)
 - Aphex Twin: *Come to Daddy* (Chris Cunningham, Velká Británie, 1997)
- Následuje konkrétní případ **citovaného televizního šotu**:
 - *Události v regionech* (ČT1, 26. června 2007, 19:25–19:40)